

EDINOST

Glasi slovenskega političnega društva za Primorsko.

Oglaš se račun po tarifi v petiti; za naslovne s dobiliš črkami se plačuje prostor, kolikor obsega naslovni vrstic. Poslana, osmetnjena in javno objavljena, do- mači oglaš itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uradništvu: ulica Caserma št. 13, Vseka pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Narodno, reklamno in oglaš spre- jema uradništvu ulica Molina pic- colo št. 3, II. nadst. Odprta reklamacija se prosto postavlja.

„V edinosti je moč“.

„EDINOST“

Izhaja po trikrat na teden v šestih iz- danjih ob torekah, četrtekah in sobotah. Zjutranje izdanje iz- haja ob 6. uri zjutraj, večerino pa ob 7. uri večer. — Obajno izdanje stane: za jeden mesec . f. — 30, izven Avstrije 1. 40 za tri mesece . . . 2. 60 za pol leta . . . 5. — za vse leto . . . 10. — Na naročbe brez priloženo naročnine se ne jemlje evir.

Posamične številke se dobivajo v pro- dajalnicah tobaka v Trstu po 2. avc., izven Trsta po 3. avc. Sobotno večerino izdanje v Trstu 4. avc., izven Trsta 5. avc.

Potni utisi.

(Dalje.)

Studentovski oddelek nam predloži voščene kipe studentov legijonarjev ob času napoleonskih vojsk in druge studentovske znamenitosti. Trgovski oddelek predstavlja česke trgovce v starih nošah in navadah; posebno važna v tem oddelku je karta českih dežel, na koji je večimi ali manjšimi razno- bojnimi paličicami predloženo denarno stanje vseh českih denarnih zavodov, bank, hranil- nic, posojilnic itd. Iz nje človek lahko raz- vidi gospodarsko bogatstvo vse Česke. Na steni je pa karta českih trgovskih šol. Ista nam kaže, da je l. 1863 na Českem bila samo jedna trgovska šola, dočim jih je sedaj že 32, katere česki narod vzdržuje z lastnimi sredstvi. Oddelek praških predmetov nam kaže razvoj istih v zadnjih tridesetih letih. Žitkov je n. pr. brojl pred 30 leti 1000 prebivalcev, a danes jih šteje 41000. Za po- znavevalce važni so oddelki za železne in ko- vinske predmete, za izdelke iz keramike, čina, stekla, cerkveni predmeti (jako bogata zbirka), leseni izdelki, predmeti za kmetstva bivališča, umetni izdelki, česko pravo in njega staro- žitnosti, oddelek za antropologijo in stati- stiko, zemljepisništvo, delavnost česke žene. V zadnjem oddelku vidimo spise, slike, ve- zenja in druge krasne izdelke slavnihih českih žen (n. pr. Božene Němcové, čije krasna „Babica“ je tudi Slovincem dobro znana po izbornem prevodu ranjega Cegnarija). Odde- lek za českoslovansko čipkanje in vezenje, koja dela uprav zanimajo človeka. Žalostno bi bilo zares, ako bi se pogubila ta krasna dela; slovanski rodovi so se pa dosedaj še premalo zanimali za nje. Oddelek za narodne noše nam kaže slikovite noše iz raznih kra-jev Česke, Moravske in Slovaške; le škoda, da se te noše zmirom umikajo modernim krojem. Nadaljni oddelki predstavljajo noše in običaje, vezenje in čipkanje in druge zna- menitosti iz raznih českoslovanskih krajev v posebnih pododdelkih. Zanimiv je oddelek ogrskih Slovincov, kojih krasne čipke proda- jejo nemški in ogrski kupci kot „Wiener und ungarische Volkstickerien“; oddelek slo- vaških Slovincov, Valaških in sleških Slo- vancev itd. Posebni običaji in navade, n. pr. ženitovanje, predstavljeni so z mnogobroj- nimi voščeniimi kipi v naravni postavi.

Iz glavne palače pride se v „Valaško v as“, katera je zares prava pravcata va- laška vas, kakor bi bila prenešana iz Va- laškega; kmeti dom, gostilna, mlin, salaš, čebelnjak in druga poslopja, v kojih pristni Valahi delajo kakor na svojem rodnem domu.

(Dalje prih.)

PODLISTEK.

122

Zlatarjevo zlato.

Zgodovinska pripoved XVI. veka.

Spisal A. Šenoa.

(Dalje.)

„Daj!“ iztrgala je banica slugi pismo, blede na smrt; „kdo je to bil, kdo?“ in vrgla pismo na mizo.

„Gospod Pavel Gregorijaneč“, odvrnil je sluga.

„Pojd!“ zamahnola je Klara in sluga je odšel.

Nemirno je šetala banica po sobi.

„On!“ — Blizo mene! In noče pred-me, pred banico! Mar sem zver? mar sem kača? O da bi ga mogla raztrgati, nadaljevala je, zardivša od jeze. „Vrni mi hočem to sra- moto! Čokolin bi znal kako. Da ga pozovem? Ne. Mudi se Pavlu v Mokrice. Tudi meni se mudi, — i jaz hočem v Mokrice!“

Klara je pozvonila.

Pismo iz Kalabrije.

(Konec.)

Ker imam priliko v Pulji in Kalabriji priti v dotiko z Italijani razne vrste, trgovci, uradniki, profesorji, mnogimi avstrijski- skimi beguni itd., dovolite mi, da Vam povem, kaj in kakó mislijo ti-le o Vaših pokrajinah. Najpopred naj Vam povem, da se poučuje že v šoli, da so Trident, Trst in Istra italijanske pokrajine ter da spadajo politiško k Italiji. Tudi geografske karte (zemljepisi) so tiskane v tem smislu. Razni dopisuni iz Trsta in Istre slikajo v italijan- skih listih te Vaše pokrajine kot popolnoma italijanske, češ, Slovanov je le peščica, ki je „privandrala“ v te pokrajine. Ni čuda torej, da sanjajo vsi o pritisku na uboge so- brate, ako se dovoli in naravnih postavah, in komaj pričakujejo rešitve prvih. Mnogo Italijanov sem že slišal bahati se: Jaz sem bil v bitki pri Solferinu, moj oče pri osvo- boditvi Rima, moje sinove pa pričakuje osvo- boditev Trsta, Istre in Tridenta. Gosp. urednik! Bog ve, kaj bi se bilo že dogodilo med Vami in Italijo, ako ni bila slednja le v svojo korist z Vami v trozvezi, ako bi ne bile trgovinske pogodbe, ob ka- terih se okorišča le Italija; posebno pa jo je rešila klavzula o vinu popolnega materi- jalnega propada, kajti brez te Italija niti ne bi mogla spečati svojega glavnega pridelka, glavnega vira v poplavljanje sedanjega finan- čnega poloma, kajti o vinskem pridelku živi nadpolovica prebivalcev.

General Baratieri obišče svoj rojstni kraj Trident. (Je že bil tam in tudi odšel je zopet Op. ured.) Tirolski Italijani čestitali so mu brzojavno že v Rim in izročili adreso po deputaciji z nad 2000 podpisov, na čelu jim seveda župan Tridentinski. Izročili so mu tudi diplomu, sliko, v kateri so izražene želje in sočutja Tirolskih Italijanov; — l'eroe dell'Africa — takó ga neki imenujejo v pismu. To, to je avstrijstvo, kaj ne, gosp. urednik! In Vaši merodavni činitelji gledajo mirno vse to?!

Minoli teden je zborovalo v Rimu di- jasko društvo „per la difesa della lingua italiana nell'Istria“. Spre- jele so se razne resolucije, med temi tudi, da je podpirati in nabirati za „Lega nazionale“. Vidite, gospod ured- nik, pri njih leté lire in centesimi, altro che pri nas ruski rublji. „Chi ha sospetto, ha pure difetto“ pravi italijanski pregovor, ki je uprav nalašč skovan za Vaše sodeželane. Oni Vas črnijo in sumničijo o ruskih rubljih, med tem ko si pa oni privoščajo italijanskih centesimov.

V Italiji, kakor sem Vam že omenjal,

„Osedlaj mi konja“, rekla je slugi.

„Dobro, milost!“

„Ali brzo mi ga osedlaj! Moram — moram še nocoj v Mo—ne—na Sosedgrad!“

„Ali naj jaz spremim Vašo milost?“

„Ne, sama pojdem!“

„Sami, po noči?“

„Konja osedlaj, ne povprašuj! Vidiš-li na zidu ono malo puško? Prebijem ti zrnem lobanjo, ako ti noge ne bodo urneje, nego ti je pamet.“

Bila je lepa poletna noč. Zlati mesec stal je nad temno goro, zvezde vstrepetavale so kó kresnice o mraku! Drevje položilo je svojo senco preko trate, a v temni strugi potoka odsevala je mesečina kakor alem — povsodi tiho, povsodi mir, niti žuborenja ni bilo čuti.

Iz Samoborskega grada priletel je vilo- viti vraneč, a na njem črna gosa, pod čr- nim plaščem. Letel je konjič, komaj da se je dotikal zemlje; letela je za gospo črna

nahaja se mnogo avstrijskih Italijanov be- gunov, nastavljenih bodisi kot uradniki, pro- fesorji, trgovci itd. Tudi dijakov na vseučil- liščih je obilo iz Vaših pokrajin. Ni čuda torej, da zahteva konservativno-avstrijskim duhom navdahnjeni posl. Burgstaller laškega vseučilišča v Trstu, in pripoznanje visoko- šolskih nauk in državnih izpitov, pridoblje- nih, oziroma storjenih v Italiji, jednako velja- nim z onimi v Avstriji. Italijančki bi se radi povrnili in naselili na Vaših zemljah, s kakimi nameni, mislim, Vam ni treba pra- viti, saj lahko poizveste pri omenjenem po- slancu in consorti.

Za danes dovolj. Imel bi še mnogo dru- zega, ali nočem, kajti bi si lahko kdo mislil, da ste me poslali sem kot ogleduha. Zdravstvujte! Vaš I. S. Fojačev.

Kalabrija, Pulija, meseca avg. 95. leta.

Politiške vesti.

V Trstu, dne 19. avgusta 1895.

Goriški Slovenci, pozor! Takajšnjemu nemškemu listu poročajo iz Bolca, da so te dni posebno sijajno vsprejeli tjakaj dospevskega dež. glavarja Frana Coroninija: ves Bolec je bil v praznični opravi, prirejen je bil slavalok, topiči so pokali in predstavljale so se deputacije. Proti temu ne bi ugovar- jali, ako bi mogli brezpogojno verjeti zatrdilu nemškega lista, da so bile povod temu po- tovanju le — cestne razmere in da nismo čitali v laških listih, da se je visokorodni gospod grof pri vsprejemu nekotih laških žu- panov, vršivšem se te dni, izrazil o Slo- vencihi takó, kakor bi se hujše ne bil izrazil niti goriški župan dr. Venutti!

Toda verjemo, da grof ni govoril tako, kakor so poročali laški listi, vendar pa mo- rano priporočati goriškim Slovincem skrajno pozornost, ker se nikakor in pri najboljši volji ne moremo iznebiti slutnje, da je to potovanje vendar-le v zvezi z deželno- z borskimi volitvami. Tako nam po- ročajo tudi iz Tolmina.

Rojaki, stvar je jako resna, vam gre za kóžo! Gorje vam, ako bi izvolili grofa Frana Coroninija svojim poslancem! Gorje Vam — ne morda zato, ker je grof Coronini res tak nasprotnik Slovincov, kakor so pisali te dni laški listi — mi ne moremo verjeti temu —, ampak zato, ker bi se številno raz- merje v deželnem zboru potem pre- menilo na pogubo Slovincov. Dosedaj so imeli Italijani 11 poslancev, Slovenci pa 10. Ker pa je bil deželni glavar vzet izmed Italia- nov, bilo je razmerje 10 : 10, in Slovenci so lahko preprečili vsako pogubno nakano ita- lijanskih poslancev. To je bila do dosedaj vsaj relativna ugodnost.

halja, kakor da prši po noči angelj smrti mrkimi svojimi krili; letela je kraj nje na zemlji njena senca, kakor zla vest grešne duše. I sama se je plašila svoje sence. Sedaj je pognala konja proti kranjski meji. Tam v mesečini svetli se grad Mokrice! In živah- nejše pognala je žena konja. Sedaj je bila pred gradom, sedaj skočila je raz konja. Hvala Bogu, še so vrata odprta. Vstopila je s konjem.

„Kdo ste?“ vprašal je vratar začuden.

„Domači!“ Gospodinja svojega gospo- darja, pa molči, zapovedala je gosa; „tu imaš zlato zapornico za tvoja usta. Spremi me k njemu!“

„Gospodar spi!“

„Vodi me k njemu“, udarila je črna žena nogoj in izpod črne halje pokazala se je bela roka, a v roki srebrom okovana mala puška.

Vratar se je prestrašil. Molčé vodil je gospó pred spalnico svojega gospodarja.

„Pojd!“ rekla je slugi; „ne boj se za

Sedaj pa denimo, da Slovinci izbe- rejo svojim poslancem grofa Frana Coroni- nija — kateri bi v tem slučaju gotovo zopet postal deželni glavar —, kake posledice bi bile potem neizogibne!! Se to, le rela- tivno ugodno številno razmerje v deželnem zboru bi se porušilo popolnoma. To si lahko na prstih se- štejejo tudi vsi oni, ki prirejajo sedaj slavo- loke in sijajne vsprejeme in ki streljajo s topiči: Italijani bi imeli 11 nevezanihi poslancev, Slovinci pa — 9. Itali- jani bi imeli torej — večino. Razumete-li, kaj pomenja to — večina?! In še taka večina, ki bi bila sestavljena iz samih srdi- težev!! Že sedaj občutite njih težko pest, ko ste jim v deželnem zboru jednaki po šte- vilu, kaj bi bilo še le potem! To bi bil smrtni udarec za goriške Slovence! Drago bi morali plačevati prijaznost njegove ekscelence, kajti potem ne bode v deželnem zboru odločevalo dobro srce gosp. grofa Frana Coroninija, ampak odločevala bode italijanska večina. Potem še le boste morali posezati globoko v žep za vse mogoče naprave po Furlaniji, kojim ne bode drug namen nego ta — bližati Goriško Italiji. Pozor torej, goriški Slovenci, da se ne bodete kesali, ko bode prepozno!

Sveti oče Lev XIII. praznoval je dne 18. t. m. svoj imendan, dan sv. Joahima. Tem povodom so mu čestitali kardinali, prelati in načelniki katoliških društev. Sv. oče je povabil na to vse navzoče v svojo knjižnico, kjer se je razgovarjal žnjimi nad jedno uro o katoliškem gibanju. Obžaloval je zajedno, da je med državo italijansko in cerkvijo toliko ostrega nasprotja. Papež je bil pri jako dobri volji in je jako čvrstega zdravja. Sv. maše v cerkvi sv. Petra se je udeležila velikanska množica.

Ruski car je imenoval drugega sinu kneza Nikite črnogorskega, Mirkota, po- ročnikom v 15. ruskem polku.

Različne vesti.

Proslava cesarjevega rojstnega dne v Trstu. Na predvečer rojstnega dne Nj. Vel. bilo se je bati, da neugodno vreme pokvari vse namerovane slavnosti. Malo pred uro, do- ločeno za odhod sprovodov, jelo je deževati, toda nebo se je kmalo zvedrilo in slavnost mogla se je vršiti po programu. Sprevodov, oziroma bakljade, udeležila so se tržaška pa- trijotiska društva, med temi obe delal. podp. društvi slovenski. V sprevodu bili sti dve godbi. Sprevod ustavil se je pred namestni- škim poslopjem, kjer sti godbi odigrali ce- sarsko pesem, potem so bili kratki nagovori v vseh treh jezikih. Občinstva je kar vrvelo

njega; tu, drži, hrani mi to puško“. — In odšel je vratar.

Potihoma odprla je žena vrata spalnice in vstopila, a ostala je kó kamen.

Spalnica bila je majhna. Skozi visoko okno sijala je zlata mesečina in padala na počivalnico, na kateri je oblečen ležal Pavel. Igrala je mesečina na svetlem orožju vrh njegove glave, igrala tudi na lepem licu spe- čega mladeniča. Prvi san ga je bil prevzel. Lep je bil, prelep. Nad sklopljene oči spu- ščale so se dolge temne trepalnice, okolo belega čela padali so črni lasje, a ustnice so se mu smehljale, divno smehljale. Menda je v snu gledal divno sliko. Žena razgrnola je pajčolan, mesec ji je izdal blede lice — Klara! Molčé je stala, molčé je gledala mladeniča, kakor stojiš gledaje kristalno je- zero, v katerem se zrcalijo mesec in zvezde. Prekrižala je roke na prsih, komaj da je dihala. Vzdahnil je! In sklonila se je nad mladeničevo glavo in poljubila ga lahko na čelo.

(Dalje prih.)

